

Ольга МЕЛЕНЧУК

УКРАЇНА Й РОДИНА У ПОЕТИЧНОМУ ВИМІРІ БОГДАНА МЕЛЬНИЧУКА

Мельничук Б. Не продається отча хата :
поезії. Чернівці : Місто, 2022. 96 с.

Розмірковуючи над питанням таланту в житті кожної людини, що вимірюється не золотом-сріблом, а природним хистом і вмінням, мимоволі пригадується біблійна притча про таланти в Євангелії від Св. Матвія 25: 14 – 30, у якій возвеличуються ті, хто зумів примножити Божий дар, даний відповідно до здібностей, во благо своє та інших, натомість засуджуються ліниві й боязливі, які через власну слабкість і упередженість втрачають навіть те найменше, що їм було дано. Виходить, що талант, помножений на працю, дає блискучий результат.

Знаного в Україні та поза її межами ученого-філолога, письменника, публіциста і журналіста, доктора філологічних наук, професора, члена Національної спілки письменників України **Богдана Мельничука** Всевишній щедро обдарував талантом володіння художнім словом, що віртуозно вигранює в його науковій та літературній діяльності. Навчений змалку трудитися, Богдан Іванович і досі не знає втоми від улюбленої роботи, бо кожна хвилина його життєвої долі заповнена наполегливими пошуками, відкриттям, перманентним творінням. У центрі ціннісно-творчої системи координат Б. Мельничука – Україна, її мова, літературне та культурне життя.

Ще на порозі свого сімдесятиліття у вірші «**Молитва**» (2004) поет символічними рядками звертався до Небесного Отця продовжити йому віку:

*Боже великий, продовж мені віку –
Мені, маленькому чоловіку.*

*Продовж не на те, аби їсти і пити,
А щоб Україну любити й любити.*

Та не тільки Україну любити, а ще й заради неї діяти, «Щоби захистити слабого й каліку», «... щоб і матусю, й вітця спогадати», «Щоби озиватися за недоріку», «Щоби відстояти божественну мову, / Мою українську, мою чорноброву», «Аби схаменуть фарисея-базіку, / Щоби не пускав по-

між праведні люди / Плевел отрутих брехні та облуди»¹. І почув Бог прохання, і затвердив план на життя.

Ювілейний 2022-й свого 85-річчя Б. Мельничук зустрічає новими здобутками. Поетичне слово безперервно нуртує у творчій уяві поета, що по-новому завібривало в поетичній добірці з символічною назвою «Не продається отча хата». Від виходу останньої збірки ліричних творів «На ріках оleshківських» (2007), не враховуючи гумористично-сатиричної книги «Дума про кума» (2017), до появи чергового видання, минуло п'ятнадцять років. За цей період колосальних потрясінь зазнала не лише Україна, яка продовжує обпикатися кривавими ранами неоголошеної російсько-української війни, а й самому Богдану Івановичу довелося пережити втрату двох дорогих серцю людей – дружини й доньки, які навіки оселилися в Божому саду та поповнили число янголів-охоронців для своїх рідних.

Поетична збірка «Не продається отча хата» віддзеркалює не лише динаміку настрою поета, його внутрішній стан, а й є літописом драматичних і трагічних подій особистого і громадського та вміщує понад сім десятків поетичних творів, не друкованих раніше, погрупованих за трьома циклами: «А в нас – Майдани», «Родинне коло», «З перекладацького записника». У художньому оформленні обкладинки використано фрагмент картини буковинського художника Ярослава Баланецького «Замерзла річка».

По-особливому звучать інтимні звірвання ліричного героя Б. Мельничука в заспівному вірші «**До робочого стола**» (2010), в якому розкривається сенс власного життя:

*Мій вірний столе, мій престолі
Серед громаддя мудрих книг,
Не відречуся я ніколи
Від тебе, столе, і від них.*

*Потами сімома умитий,
Моє ти поле і мій сад.
І помічник, не ликом шитий,
І рятівник від ста досад [...].*

Рятівна і всепереможна любов до улюбленої справи – як живильний бальзам, що зцілює і лікує надщерблену горем душу. Бо ж як інакше пережити до болю трагічний високосний 2016-й, а за ним і 2017-й?! Сум і біль втрати відлунює у триптиху «З високосного літа 2016-го» («Відтхоткала. Відблисла. Відборолась. / Посеред літа на усі літа. / Невидимі безжальні заборола / Зашнурували назавжди вуста. // Не зрине з них ані найменше слово, / Ані пів слова у секундну мить. / І лиш у вусі про-

1 Мельничук Б. На ріках оleshківських : [поезії]. Київ : Академвидав, 2007. С. 199.

гримить громово / Задавнене: болють, болють, болють...) та у вірші «**Ой рано, рано**» («Заволоклася даль туманом, / Шлях заступила чорна мла. / Ой рано, рано, дуже рано, / Іванно, ти від нас пішла. // Ой рано, рано підкосили / Тебе невидимі мечі. / А заразом і нас вкусили / Підступно, в темені, вночі»). Важкий удар у саме серце таки не збив з ніг, не посіяв суцільну безнадійність, навпаки, ниточка життя заживотворила, забриніла, бо ж випрошений час у Бога треба прожити смиренно і гідно: «[...] Скільки того життя... / Але ж треба прожити, / А не хникати й нити, / Й на воді ворожити. // Ненавидьмо безжально / І низьке, й ненавидне. / І палімо кинджально / Все огидно-гібридне. // І натхненно любімо / Все, що серцеві любе. / До останнього подиху, / До кінця, до загуби» («**Скільки того життя...**» (2017)). В онтологічному вимірі розуміння сутності людського життя сприймається як здатність найповнішої реалізації власного таланту і можливостей. Відповідно, авторська модель поетичного світу розкривається через лексико-сміслові компоненти – часто вживані лексеми «час» «життя», «любов», «душа», – базові категорії, що складають ціннісну основу земного існування.

Глибоко особистісні переживання витісняються роздумами про минуле і сьогодення, які набувають виняткової гостроти й актуальності у циклі «А в нас – Майдани». Поет оспівує мужність і звитяжність українського козацтва, січових стрільців, оживляє пам'ять про історичні події та пов'язані з ними місця. Вірші, в яких увиразнюється громадянська позиція автора, його реакція на суспільно-політичні події сучасної України, становлять основну частину цього розділу. Індивідуально-авторське сприйняття реалій сьогодення розкривається у віршах «**Тривога за Україну**» (2007) («Знов тебе, Вкраїно, повну дива, / Звідусюди чорно обсіда / Загребуца, гавкітна, жаждива, / Не за рік змосковщена орда. // Знову озивається оклично, / Знов нав'язує неправий бій: / Чей, любити хоче двоязично, / Бо інакше некомфортно їй»); «**Бути чи не бути?**» (2011), («Гряде Великий Хам, братове. / Та де – гряде! Уже прийшов! / І топче вікові основи / Смердючим брудом підошов»); «**Ідуть і йдуть зелені чоловічки...**» (2014) («Ідуть і йдуть зелені чоловічки, / А ідучи, мовчать собі й мовчать. / А вічка автоматів, чорні вічка / В руках у них загрозливо стирчать»); «**А в нас – Майдани**» (2015), «**Революція наша гідності...**» (2015) («Революція наша Гідності – / Від багатства, а не від бідності. / Від землі українській вірності, / Ворогам її непокірності»); «**І треба вставати...**» (2016) («І треба вставати / Й окружно іти. / І треба зламати / Цим горам хребти. / Та ні, не Карпатам, / А брехень кагатам / Укупі із матом / І зайдою – катом...»); «**Спинись, Московіє!**» (2015) («Спинись, Московіє – шалена і скажена, / Не бризкай слиною на український степ. / Згорни оцей диявольський вертеп / І на вікі поганьблені знамена»). Озброївшись подекуди різким, але правдивим словом, поет веде свою боротьбу з одвічним ворогом української землі.

У низці поетичних творів Б. Мельничук актуалізує на дражливій темі мовного питання («**Заговори, Вкраїно, по-українськи...**» (1989), «**На Анниній горі**» (2005), «**Пісня українських патріотів**» (2010), «**І солов'їна, і стосильна**» (2021) тощо), які засвідчують національну свідомість автора, розуміння пріоритетності загальнолюдських цінностей. Відчуття тривожності за долю рідного слова, непримиренне ставлення до тих, хто зазіхає як на територіальну цілісність України, так і тих, чие вістря спрямоване на вихолощення української мови з повсякденного вжитку, не перестають пульсувати ні в художній творчості, ні в дослідницьких студіях Б. Мельничука. Суголосним у цьому аспекті є одне з останніх науково-популярних видань, упорядковане Б. Мельничуком та О. Меленчук – книга «Я – українець. Я – українка. Ми – українці» (2021), в якій зібрані висловлювання про Україну, українську мову і рідний народ з доданим 70-сторінковим ґрунтовним аналізом художніх творів світочів українського письменства.

Властива риса творчого пера Б. Мельничука – численні поетичні присвяти славетним і простим, знаним і дорогим українцям, які залишили незгладний слід в історії України. Свої поетичні шанування і віншування Б. Мельничук адресує видатним ученим, письменникам, журналістам, композиторам і митцям: Степану Смаль-Стоцькому, Ользі Кобилянській, Іванові Дзюбі, Ліні Костенко, Миколі Ільницькому, Назарію Яремчуку, Андрієві Кушніренку, Галині Івасюк, Ользі Ільїній, Володимирі Михайловському, Катерині Капко, Іванові Ковачу, Григорію Гришку. Цикл «Родинне коло» вміщує віршовані дедикації дружині, донькам, сестрі, онукам та іншим близьким.

Б. Мельничук – митець широкого творчого діапазону. Непроминальний інтерес до літератури, природне чуття і мовна ерудиція дозволили стати справжнім майстром художнього перекладу. У збірці «Не продається отча хата», назва якої запозичена із власного перекладу вірша «Рідна хата» румунського поета Григоре Вієру, наявні переклади творів з російської, білоруської, румунської мов. У розділ «З перекладацького записника» включено переклади поезій із збірки «Сад божественних пісень» Григорія Сковороди, а також віршів Бориса Чичибабіна, Володимира Домріна, Сергія Законникова, Григоре Вієру, Васіле Левицького, Ригора Бородуліна. Ідейно-тематична спрямованість перекладених текстів унаочнює, з якою відповідальністю і ретельністю Б. Мельничук як перекладач підбирає твори, в яких підкреслюється значущість і неповторність всього українського у міжнародному контексті. Бо ж найбільше у збірці зринає «Україна» та «український», що підтверджує світоглядні переконання, громадянську, патріотичну, зрештою, моральну позицію автора, його щирі вболівання за мир, свободу та незалежність української держави.